

H. P. Frederiksen.

Nogle Træk af et bevæget Liv.

Af **C. Nyrop.**

I Marts 1848 pulserede Livet i Kjøbenhavn som ingensinde. Fædrelandskjærlighed og Frihedsglæde sprængte de dagligdags Baand. Gamle og Unge, Høje og Lave, Rige og Fattige samledes spørgende og meddelende, talende og syngende. Alle Klubber og Foreninger stode aabne for Alle. Frihed, Lighed og Broderskab var som gennemført — for en kort Stund. Konge og Folk havde fundet hinanden i Enighed.

Det var ildfulde, begejstrende Dage, der satte deres dybe Mærker i den paafølgende Treaarskrig. Men de kunde umuligt forstaas af Danmarks tysksindede Undersaatter eller i Tyskland. Fra den Side blev den kjøbenhavnske Martsbevægelse betragtet som en demagogisk Revolte, hvis Førere gjorde den unge Frederik VII, den indtil da enevældige danske Konge, til en ufri Regent. Der fremkom de mærkeligste Beretninger, saaledes i Augsburger Allgemeine Zeitung for 11 April 1848 i en Meddelelse fra Rendsborg: „Aus Kopenhagen verlauten sehr miszliche Nachrichten. Der Fournierschneider Friederichsen, ein bekannter De-

magog und neben einem Büchsenmacher Cristensen Führer der Volksversammlung im Hippodrom soll zum Dictator der dänischen Residenzstadt bestellt seyn“. Det er en Meddelelse i Flugt med Begivenhederne, ti den Gang betjentes Bladene hverken af Telegrafer eller Telefoner, og endnu i 1850 træffes en Gjenlyd af den i J. G. Droysens og K. Samwers Bog „Die Herzogthümer Schleswig-Holstein und das Königreich Dänemark“. Martsministeriets Statsraadsmøde, hvori Orla Lehmanns bekjendte Svar til den rendsborgske Deputation blev vedtaget, paavirkedes af Frygt: „Im Staatsrath wurde, wie uns versichert wird, durch den Fournierschneider Frederiksen im Auftrag des Hippodroms *gefordert*, der Deputation keine andere Antwort zu geben als: Dänemark bis zur Eider“.

Hvem var dog denne mærkelige Finerskjærer, denne Revolutionens mægtige Mand? Og hvorledes gik det til, at saadanne Myter som de her meddelte kunde opstaa om ham og holde sig? Vi ville søge at give et Svar i de nedenfor følgende Meddelelser om hans Virksomhed og Liv.

Den 10 Maj 1810 blev Hans Peter Frederiksen født i København. Hans Fader var Skibsfører i Admiralitetets Tjeneste Jeppe Frederiksen, der afgik ved Døden, da Sønnen var 3 Aar gammel, hvorefter Moderen, Karen f. Ravn, paany giftede sig, ogsaa denne Gang med en af Admiralitetets Skibsførere, som hed Rasmus Peter Møller. Det Møllerske Hjem, hvori Drengen voxede op, var nogenlunde velstaaende, men uden mindste Forstand paa hvad Kundskaber ud over det rent Elementære kunde nytte. Hans blev sat i en ussel Pogeskole hos et forhenværende Bud ved Holmen, og først ti Aar gammel flyttedes han til en lidt bedre Skole. Men det varede kun i et halvt Aar, saa kom han ud at sejle med Stiffaderen. Han foer nu i halvtredje Aar som Skibsdreng. Men da alle Skibe efter Datidens Skik blev oplagte i Vintermaanederne, som Regel fra November til April, søgte han i disse at skaffe sig nogle af de Kundskaber, han følte en saa brændende Længsel efter. Af en Styrmand fik han et Par Gange om Ugen nogen Vejledning i Regning og Tysk, og helt paa egen Haand øvede han sig i at tegne.

Men disse Feriemaaneder skulde snart blive ham berøvede. Hans Helbred var kun maadeligt, ikke stærkt nok for en Skibsdreng, og saa blev han, endnu før han var konfirmeret, for fem Aar sat i Lære hos en lille Snedkermester, hvad der i ingen Henseende var nogen Forbedring. Med en kun mager Kost og et rent ud elendigt Natteleje var han fra Kl. 5 Morgen til Kl. 8 Aften bunden til Værkstedet, hvor der herskede en brutal Tone. Han blev syg, og da han derefter endelig opnaaede, at Stiffaderen gik ind paa at frikjøbe ham for det sidste Læreaar, blev han i September 1827 Svend, 17^{1/2} Aar gammel. Nu skaffede han sig hver Søndag Undervisning i Tegning, men da han hurtigt blev klar over, at han snarest muligt vilde til Udlandet, søgte han ogsaa Undervisning i Sprog, og han lagde særlig Vægt paa Fransk, hvad der viser, at han tidligt havde Blik for Udviklingen ved Siden af og udenfor Tyskland. Han vilde have rejst i 1830, men et Anfald af Gigtfeber hindrede ham, og først den 28 April 1831 kom han afsted med et Sejlskib, der gik til Stettin over Christiansø, hvor han talte med de daværende Statsfanger, Dr. Dampe og Smedemester Jørgensen. Han fortæller dette i den Dagbog, han førte, fra han i 1831 forlod Kjøbenhavn, til han i 1837 vendte tilbage til denne By.

Den 18 Maj 1831 kom han til Berlin, hvor han arbejdede i næsten to Aar, i den sidste Tid som Modelsnedker hos Maskinfabrikant Chr. Freund, en Broder til den danske Billedhugger H. E. Freund. I hans Tjeneste deltog han i Opsættelsen af de optiske Telegrafer fra Berlin til Magdeburg, og det var ham en Sorg, at Telegraflinien ikke blev fortsat til Köln, som det oprindelig var paatænkt; han havde haabet herved at kunne være kommen dette lange Stykke af Vejen til Paris. Da det slog fejl, ofrede han sine to sidste Maaneder i Berlin paa Uddannelse i Tegning og Matematik og satte derefter Kursen tilfods mod Paris, som han naaede den 19 Maj 1833.

Her fik han strax Arbejde hos en tysk Snedker. Han maatte jo arbejde for at leve. Men hvad det nu særlig kom ham an paa, var hurtigst muligt at lære at bevæge sig i det franske Sprog. Han tog Undervisning i Fransk om Aftenen,

besøgte desuden, saa ofte han kunde, et eller andet Teater, og i Løbet af et Aarstid naaede han Maalet. Derved blev han dog ikke staaende. Han vilde ogsaa udvide sine Kundskaber. Men her vare hans fattige Omstændigheder en følelig Hindring. Der er mere end eet Suk herover i hans Dagbog. „Hvor unyttig jeg er nødt til at tilbringe den kostbare Tid og det kun af Mangel paa en lille Understøttelse, der kunde sætte mig i Stand til at foretage i denne Henseende, hvad jeg vilde“. Han besøgte de offentlige Samlinger, hørte Forelæsninger i Conservatoire des arts et métiers og blev Elev i det polytekniske Selskabs Friskole for Haandværkere, hvis første Præmie for Tegning blev tildelt ham i Januar 1836.

Det slidende Arbejde med at gjøre Skabe, Kommoder og lignende Møbler tilfredsstillede ham ikke. Ved Siden af sin Arbejderbluse skaffede han sig andre Klæder, og i dem var han sammen med snart de fleste Danske, der kom til Paris. I hans Dagbog nævnes blandt Flere Kunstnerne Erling Eckersberg og Monies, Lægerne Bendz og Levy, Professor C. N. David, Løjtnant Andræ og Kaptajn Tscherning ikke at tale om de polytekniske Kandidater P. D. Broager og J. Wilkens. Med flere af de Nævnte blev han ret fortrolig, altid villig som han var til paa bedste Maade at hjælpe, og de Tjenester, han f. Ex. viste Wilkens, blev gjengjældte paa en smuk Maade. Hjemkommen til Kjøbenhavn søgte denne at skaffe ham en Understøttelse. Ved den Reiersenske Fond lykkedes det ikke, men saa søgte han Kommercekollegiet. I en Ansøgning til det skrev han: „Jeg har i ham under mit Ophold i Paris truffet en Mand med en for en Haandværker sjælden solid Dannelse, og i hvem jeg sikkert haaber engang at se en Mester, som vil være en Ziir for vor Haandværkerstand“. En kongelig Resolution af 23 November 1835 tilstod herefter Snedkersvend Hans Peter Frederiksen en Understøttelse af Industri- og Kommercefonden paa 300 Rbd., at udbetales i to Aar, hvert Aar med det Halve.

Det var en kjærkommen Hjælp, men langt kom han ikke med den. Han, som var godt lidt af sine Kammerater, havde i lang Tid laant sig frem, laant hos den Ene for at betale den

Anden. Hjælpen forsvandt omtrent i samme Øjeblik, den kom, og det saa meget mere som han altid var villig til selv at hjælpe Andre, saaledes som han bl. A. oftere viste det overfor en Mand, Skjæbnen førte ham sammen med baade i Paris og London, den eventyrlige Frihedshelt, Slesvigeren Harro Harring, der under megen Omtale levede og aandede i Datidens Frihedskrige og Revolutioner, Kunstneren, Digteren og Philhellenen, som den unge Frederiksen beundrende saa op til. I 1835, paa en Tid, da han lige var fyldt 25 Aar, skriver han i sin Dagbog: „Den 4 August kom Hr. Schumacher til mig og sagde mig, at Harro Harring var ankommen. Denne Efterretning glædede mig usigelig, thi nu kunde jeg dog lære personlig at kjende den Mand, jeg alt længe har elsket og agtet. Strax i det første Øjeblik, da jeg saae ham, fandt jeg noget særdeles behageligt og tiltrækkende venligt hos ham, og da jeg i de følgende Dage lærte at kjende ham nøjere, rodfæstedes dette første Indtryk endnu mere. Hans lyse Aand er saa dybt tænkende og dog saa fint følede. En uegennyttig Kjærlighed til sine Medmennesker og det ædle Ønske at se dem nyde en Ret og Frihed, som Naturens og Fornuftens store Skaber bestemte alle, men som de enkelte have vidst at tilrive sig, dette er Hensigten og Øjemedet af alle hans Bestræbelser. Og denne Mand maa lig en Skurk snige sig gjennem Verden, o, skrækkeligt!“

Den unge Mand var fuldstændig betagen. Han iler med at faa sit Pas bragt i Orden, som om han selv vil rejse, for at kunne give det til Harring og dermed lette hans Flugt til Schweiz, og da Harring den 12 Avgust drager bort uden at benytte Passet, er han fuld af Beundring: „Hvilken ædel Mand, helier udsætte sig selv for Fare, ja selv Fængsling end forvolde en Anden en lille Ubehagelighed.“ Frederiksen er fuld af Sympati for Datidens Frihedsbevægelser, og har sikkert haft ikke faa demokratiske Venner. En af dem har den Schumacher været, der bragte ham i Forbindelse med Harring, men der har sikkert været flere. Mellem hans Efterladenskaber ligger det fra Mazzini udgaaende, paa Italiensk, Tysk, Polsk og Fransk affattede Opraab, dateret Bern den 15 April 1834, der gaar ud paa Dannelsen af en inter-

national republikansk Forening „Jeune Europe“, og er en „acte de fraternité“, under Mottoet: „Liberté, Egalité, Humanité“. Allerede i 1833 var han bleven ført hen til den blinde P. A. Heiberg, og han noterer som interessant, at denne paa Spørgsmaalet, om han ofte havde talt med Napoleon, svarede: „Nej aldrig; jeg søgte stedse at undgaa at tale med en Mand, der kunde sige Alt til mig, og hvem jeg ikke kunde svare, som jeg vilde.“ Videre kan det mærkes, at da der i April 1834 byggedes Barrikader i Paris, maatte Frederiksen nødvendigvis færdes i de paagjældende Gader, hvad der nær havde bragt ham i Vanskeligheder, og da den ene af hans daværende Principaler, den i Byen Slesvig fødte Maler Bennetter, der gjorde Tjeneste som Nationalgardist, i Juli 1835 ved Fieschis Attentat paa Louis Philippe var mellem de Dræbte, pressede Tabet af en god Ven bitre Taarer i hans Øjne, men der tilføjes ikke i Dagbogen et eneste ondt Ord imod den Bevægelse, der havde affødt Attentatet. Han maa da ogsaa snarere siges paa en Maade at støtte denne Bevægelse, ivrig som han var for at indsamle Penge til Harro Haring, med hvem han stadig synes at korrespondere. I Juli 1836 sender han ham 212 Fres., der vare indkomne ved Subskription. — I denne Forbindelse skal det endnu nævnes, at Frederiksen i sin Dagbog noterer Følgende: „Onsdag den 6 Januar 1836 blev jeg Fri.“

Dag ud og Dag ind at slide i et Værksted passede ikke for ham. Han lagde sig derfor, fornuftigvis kan man sige, efter en Specialitet, al Slags Indlægning; han blev Dekupør og det en dygtig Dekupør. Som saadan kunde han arbejde hjemme hos sig selv. Dermed var han imidlertid ikke sikker paa at kunne ernære sig, naar han kom tilbage til Kjøbenhavn, og hjem igjen vilde han; han søgte derfor ogsaa Uddannelse som Finerskjærer, ti vel var der Finerskjæreri i Kjøbenhavn, men de dreves ikke saaledes, som de efter hans Mening burde drives. Før han drog hjem, vilde han dog gjerne se ogsaa England, og efter at have lavet en Række gode Dekupørarbejder, som han haabede let at kunne faa afsat dér, rejste han i Maj 1837 fra Paris til London. Men hvor blev han ikke skuffet. Ingen i London brød sig det

Mindste om Marketteri, Ingen vilde købe hans Arbejder, og i Stedet for, som han havde haabet, at tjene Guld og grønne Skove i Englands Hovedstad, maatte han tage Arbejde dér i et middelmaadigt Snedkerværksted. Men derfor fornægtede han ikke sin Natur. I London traf han Harro Harring i fortvivlede Omstændigheder. Efter en lige udkæmpet Duel gik denne, bitter og nedslaaet, med en Kugle i Livet og truedes desuden med Gjældsføngsel. Den 5 Juni 1837 gjaldt det om strax at skaffe 3 Pd. St., Harro havde ingen Penge, Frederiksen ikke heller, men hvad gjorde denne saa? Han pantsatte et Par af sine Klædningsstykker, en Overfrakke og et Par Buxer, og skaffede derved saa meget, at den paagjældende Kreditor gav ny Hensland. Da Frederiksen derefter i Begyndelsen af Juli rejste fra London, staar der i Dagbogen: „Afskeden, især fra den ulykkelige Harro, rørte mig dybt.“

Fra London tog han med et Skib til Hamborg, hvor han opholdt sig nogle Dage, særlig for at se Finerskjærerier. Derefter gik han tilfods til Kiel, paa hvilken Vandring han ikke undlod at besøge Harro Harrings Broder Martin Harring, der var Præst i Sehested, og som først modtog Broderens Ven meget koldt, men efterhaanden tødtes saa stærkt op, at han til Afsked lod spænde for og kjørte Frederiksen Halvvejen fra Sehested til Kiel.

Med Dampskibet fra denne By kom han den 16 Juli 1837 til Kjøbenhavn, som han gjensaa efter 6 $\frac{1}{4}$ Aars Fraværelse, og hvor han strax gik i Gang med at virke for at skaffe sig en Fremtid som Finerskjærer. Men det var et brydsomt Arbejde. Han blev, siger han, mødt med en Række — „Urimeligheder og Dumheder“, og de sidste Ord, han skriver i Rejsedagbogen, som han nu slutter, er disse: „Entrepreneur-Aand qvæles her istedetfor at opmuntres, indgroede vrang Begreber om Laugsrettigheder og arvede Rettigheder sætter Skranker overalt og ere saa udbredte især blandt de noget ældre Borgere, at man næsten maa forstumme over deres indbildte Klogskab, der i og for sig selv kun er Dumhed.“ Hvad han aldrig havde følt i Paris, følte han her; i Kjøbenhavn var man „bornert fornem“ overfor Enhver, der som han kun var Haandværkssvend. Men da han af sin

Stiffader, der forøvrigt ikke var meget villig, fik Løfte om en Hjælp paa 1000 Rd., fra den Rejersenske Fond fik et rentefrit Laan paa 600 Rd. og følte sig sikker paa at faa den Bevilling som Finerskjærer, han allerede tolv Dage efter at være kommen tilbage til Kjøbenhavn, havde indgivet Ansøgning om, betragtede han fortrøstningsfuld Alt som afgjort og rejste — til sine Omgivers Forundring — til Paris! Han vilde, sagde han, selv modtage den Finermaskine, han vilde have derfra. Et Par særlig Indviiede vidste dog, at der var en anden Sag, der drev ham. Han var forlovet i Paris.

Da han i 1833 søgte at lære Fransk, var han glad ved at faa Adgang til franske Familier, og hos en af disse, Mdm. Levot, Enke efter en Handlende, var der to unge Døtre, af hvilke den yngste, Helene (f. 8 Februar 1812) hurtigt gjorde Indtryk paa ham. Da han imidlertid vilde tilbage til Danmark og ikke vilde bindes i Paris — i den Anledning afslaar han et godt tilbudt Kompagniskab dér — viser hans Dagbog, hvorledes han atter og atter raader sig selv til itide at trække sig tilbage. Han formaar imidlertid ikke at følge sine egne Raad, den 21 December 1835 bliver han Helene Levots Forlovede. Men sin Kjærlighed til sit Fædreland bliver han desuagtet tro; hans Forlovede lover at følge ham til Danmark, hvor forøvrigt Ingen faar Noget at vide om Forlovelsen. Han skriver Intet herom til sine Forældre, og en medvirkende Grund hertil har det muligvis været, at han antog, at de paa Forhaand vilde føle Uvilje mod den Udkaarede. Da hendes Moder dør i Januar 1837, skriver han i Dagbogen, at hun blev begravet paa den jødiske Kirkegaard ved Montmartre. Men forøvrigt oplyser Dagbogen ogsaa, at hans Forlovede allerede den 31 Juli 1836 havde modtaget den kristne Daab.

Det er hende, Frederiksen iler ned til, da Finermaskinen skal anskaffes. Han vil holde Bryllup dernede, komme til Danmark som gift, og hvad han saaledes havde besluttet, gennemførte han. Den 19 Oktober 1837 viedes det unge Par af den samme protestantiske Præst, der havde døbt Helene Levot, og mellem Bryllupsgjæsterne vare af Danske Kaptajn Tscherning og

Bager Nielsen, den senere saakaldte Franskbager i Kjøbenhavn. En Onkel af Helene gjorde Brylluppet, men om nogen Medgift var der ikke Tale. Hun havde absolut Intet, og Frederiksen kun usikre Udsigter. Men just under disse Forhold er det at Interesse at se, ikke eet, men tre hjærtelige Breve fra Tscherning, hvori han raader den unge Kone til i Kjøbenhavn at give Timer i at tale Fransk. Han formelig overvælder hende med praktiske Raad og lover at ville gjøre Sit til, at hun kan faa Elever. I det sidste af disse Breve — det er af 3 November 1837 — ønsker han Ægteparret lykkelig Rejse.

Saa rejste da Frederiksen med sin unge, fine og sarte Hustru til Kjøbenhavn, hvor hun forhaabentlig er bleven godt og venligt modtagen. Men Livet her har næppe været lyst for hende. Frederiksen kæmpede ihærdigt for at faa sin Finermaskine i Gang, hvad der ogsaa lykkedes i Foraaret 1838, men til Trods for at han støttedes godt af Pianofortefabrikant Marschall, var Forretningen daarlig. Hele den hurtigt og billigt udførte Installation maatte nødvendigvis gjøres om. Han tænkte paa at faa det gjort, da det blev overflødigt, derved at det Hele — stansede. Den 12 Marts 1839 døde hans Hustru efter at have født en Søn, og selv faldt han derpaa i en lang Sygdom, under hvilken Finerskjæreriet lukkedes.

Da han igjen blev rask, pakkede han Maskinen hen og tog fat som Dekupør. I Anledning af Prins Frederiks Bryllup med Prinsesse Mariane af Meklenborg blev der til Kristiansborg udført en Række indlagte Møbler. Med dem fik han Arbejde, og paa Industriudstillingen i 1840 saas forskjellige Arbejder fra ham, bl. A. to indlagte Palisandertræs-Strikkeborde, der roses som „fortrinligt smukke“. Som Svend kunde han imidlertid kun arbejde med egne Hænder, og saa søgte han da om Bevilling til at anlægge et Dekupør-Værksted og til uhindret af noget Lav at maatte forfærdige og ved antagne Arbejdere lade forfærdige alt nødvendigt Snedker-, Drejer- og Metalarbejde. Det var i Marts 1840, at han indgav sin Ansøgning, men først i Februar 1841 meddelte Kancelliet i en Skrivelse til Magistraten, at det Ønskede ikke kunde bevilges. Lavene stod imod. Bevillingen

til at drive en Finermaskine, som han fik under 31 Oktober 1837, var forgjæves søgt hindret af Kjøbenhavns Snedkerlav, men nu stod saavel Snedkerlavet som Drejerlavet stærkt imod ham, imod Manden med de selvstændige Meninger, der ikke vilde bøje sig for Lavsvæsenet og erklærede Mesterprøverne for en altfor kostbar og forældet Indretning.

Det er naturligt, at han strax havde sluttet sig til den i 1838 stiftede Industriforening, der ønskede Lavsvæsenet reformeret, i Juli 1839 blev han Repræsentant i den, og samtidig sad han i Bestyrelsen for Aflæggeren „Den merkantile Industriforening“, der fra 1838 til 1840 bestod som en selvstændig Forening og særlig interesserede sig for Oprettelsen af industridrivende Aktieselskaber. Det er da kun forstaaeligt, at han, da Bevillingen til Dekupør-Etablisementet negtedes ham, tænkte paa at faa sit Skjæreri til at leve op igjen som Aktieselskab: han udsendte en Indbydelse, og i Marts 1841 konstitueredes Aktieselskabet Maskintræskjæreriet Phønix bag Børsen, i hvis Bestyrelse Vennen fra Paris Kaptajn Tscherning fik Sæde ligesom Grosserer Fr. Sommer, med hvem Frederiksen havde arbejdet sammen i den merkantile Forening. Aktiekapitalen, 10,000 Rd., viste sig imidlertid hurtigt for knap til Virksomheden, der efter en udvidet Bevilling, Frederiksen fik under 22 Oktober 1842, gik ud paa „at bearbejde alle Træsorter ved Saugning og Skjæring med Maskinkraft for at forberede det raa Produkt til yderligere Anvendelse og haandværksmæssig Forarbejdning“. Et Forsøg i 1842 paa at faa Aktiekapitalen udvidet med 5000 Rd. synes ikke at være lykkedes. Den nødvendige Driftskapital maatte skaffes ved dyre Laan. Der blev ikke Tale om noget Udbytte, og i Maj 1847 opløstes Selskabet.

Men derfor var Frederiksen ikke forknýt. I 1846 havde han i Industriforeningen været med til sammen med Kaptajn Tscherning og Kontochef V. Rothe at udarbejde et Andragende til Stænderforsamlingerne om en almindelig Reform af Næringslovgivningen, og nu lagde Grosserer Sommer og han Plan om, trods Møllerlavets Modstand, at oprette en Dampmølle. Den skulde anlægges i Blaa Pakhus bag Almindeligt Hospital, og Sommer,

der i Oktober 1846 havde gjort Opbud, men nu var i Færd med at faa Akkord med sine Kreditorer, havde Tilsagn fra en Ven, en rig Godsejer, om den fornødne Kapital. Saa søgte og fik Frederiksen en Rejseunderstøttelse hos den Rejérsenske Fond. I Bryssel, Paris og Berlin satte han sig energisk ind i Dampmølleriet og kom derefter hjem fuld af store Forhaabninger, akkurat tidsnok til at se de store Planer — styrte sammen. Den rige Godsejer afgik ved Døden. Og nu er det, som Frederiksen følte alle Sunde lukkede for sig. Han besluttede da at ville gjøre Mesterprøve i Snedkerlavet. Men ganske ejendommeligt er det at se, hvorledes han dog til det Sidste stritter imod at blive indordnet under Lavets Terminologi. Da det under 3 Marts 1848 indføres i Lavets Protokol, at „Snedkersvend“ H. P. Frederiksen begjærer at gjøre Mesterprøve, nøjes han ikke med at sætte sit Navn herunder, men han skriver endnu under Navnet „Finerskjærer og Borger“ (Borgerskab havde han taget den 31 December 1842). Saa blev han indelukket hos Oldemanden for at udføre de fornødne Tegninger. De blev færdige, de blev antagne, men — samtidigt kom Martsdagene, og der blev aldrig udført noget Mesterstykke efter de godkjendte Tegninger.

At han besluttede sig til at gjøre Mesterprøve, var forøvrigt et saare forstandigt Skridt, ti ad den Vej kunde han faa et Dekupørværksted i Gang, og hvor meget det maaske end var ham imod at indordne sig under et Lav, maatte han huske paa, at han var Familiefader. Efter sin første Hustrus Død havde han, den 22 Maj 1840, giftet sig igjen, denne Gang med Dorothea Heering (f. i Itzeho 15 Januar 1807, † 20 Avgust 1885). I den Anledning havde han søgt og faaet Bevilling til Samfrændeskifte efter sin afdøde Hustru, og nu er det ejendommeligt at se Procurator Balthazar Christensen og Cand. jur. Orla Lehmann som beskikkede Samfrænder afholde Skiftet, medens Professor C. N. David møder som Tilsynsværge for Sønnen Heleus Frederiksen († 10 Oktober 1883 som Cand. pharm.). Skiftet er hurtigt forbi, ti Frederiksen erklærer Intet at eie uden sine Arbejdsredskaber og nogle ubetydelige Effekter. Der er ingen Arv at udlægge. Forsaavidt betyder det Hele Intet, men dog giver Dokumentet,

der i Maj 1840 i een Linje er underskrevet „Orla Lehmann, Balthazar Christensen, C. N. David, H. P. Frederiksen“, Oplysninger, bl. A. om, at der den Gang bestod et Frihedsparti med meget forskellige Afskygninger, der desuagtet holdt sammen; Frederiksen bevarede og udvidede sine i Paris gjorte Bekjendtskaber. I saa Henseende er et lille Brev fra Mazzini maaske ogsaa talende, ligegyldigt fra hvilket Aar det er. Det bærer nemlig intet Aarstal, men er stilet til Frederiksen og en Dr. Lorenzen (hvem er det?) og gaar ud paa at kræve Hjælp fra Danmark til Harro Harring¹⁾. Frederiksen har vistnok gjerne bevaret de demokratiske Forbindelser, han havde faaet i Paris, og med dem som Baggrund har han ganske sikkert styrket den Stilling, hans livlige, sangvinske Uforknythed og gode oratoriske Evner skaffede ham i den i Oktober 1847 stiftede „Haandværkerdannelsesforening“, der var en absolut demokratisk Forening, og

¹⁾ Brevet, der i og for sig ikke er betydeligt, men dog har nogen Interesse, lyder saaledes: „au Dr. Lorenzen, à Mr. Frederiksen et aux autres amis de Harro. Messieurs, je me permets de vous envoyer deux billets, les derniers que j'ai recus de Harro Harring; ils vous prouveront l'état mental et en même temps l'état financier dans lequel il se trouve. Je crois que vis à vis de sottises (!) accusations étrangères il devrait être plus calme je crois que son immense et malade susceptibilité l'entraîne souvent à des erreurs dans ses décisions, mais il y a une chose qui devrait, je crois, dominer tout cela. Harro est vieux et dans la misère: il a été toute sa vie dévoué à la cause de la Liberté et à celle de la Patrie Scandinave: il l'a utilement servie par ses écrits et il l'a rendue populaire chez des peuples Européens qui pourront un jour lui donner des preuves de fraternité. La patrie de Harro lui doit donc quelque chose; ses amis devraient s'occuper de ses dernières années. Veuillez me pardonner si j'ose, moi étranger, vous le dire. Ce qui m'en donne le courage, c'est que j'ai fait et que je fais pour lui ce qu'il m'est possible de faire. Il faut peu de chose pour la vie à Jersey, ou Harro se trouve. Ne pourrait-on pas trouver ce peu en Danemark? Ne pourrait-on pas recueillir pas de fort petites souscriptions mensuelles ce qui, venant de la Patrie, adoucirait doublement les derniers jours de notre ami? Ce serait une bonne œuvre honorable pour le Danemark et qui ajouterait une sympathie de plus à celles qui nous éprouvons déjà pour un brave peuple dont l'indépendance récemment violée nous est sacrée. Joseph Mazzini. 2 mai Londres.“ — Brevets sidste Vending kan tyde paa, at det er skrevet i 1864. Aaret før havde Harro Harring været i Kjøbenhavn. Den af ham udgivne „Biographisk Skitse. Indledning til Mit Levnet“ er dateret Kjøbenhavn den 18 Oktober 1863. Harring dør paa Jersey den 21 Mai 1870, Mazzini i Pisa den 10 Marts 1872.

af hvis Bestyrelse bl. A. den ovenfor nævnte Bøssemager Georg Christensen snart blev Medlem.

Marts-Bevægelsen i Kjøbenhavn begyndte den 11te med Mødet i Kasino imod det slesvigholstenske Partis statsopløsende Bestræbelser. Det var nærmest nationalt. Men Aftenen efter forhandlede paa et Møde i den nye Hippodrom paa Nørregade en Adresse til Kongen om en udvidet Valgret; Adressen var udgaaet fra Haandværkerdannelsesforeningen, og Mødet dirigeredes af „Finerskjærer Frederiksen“, som nu oftere nævnes. Han var selvfølgelig ogsaa med i det andet Møde i Kasino den 20 Marts, der overfor det udbrudte Oprør i Hertugdømmerne fordrede en nøje Forbindelse mellem Danmark og Slesvig samt nye energiske og fædrelandskjærlige Ministre. Beslutningerne herom bleve efter Mødets Slutning med Jubel modtagne rundt om i Byen, saaledes af Studenterne i Universitetets Solennitetssal, af Haandværkerdannelsesforeningen i Studenterforeningens Lokale i Boldhusgade og af en Arbejderforsamling i et Lokale i Gothersgade. Det sidste Sted stod der dog en lille Kamp. Forfatteren Goldschmidt, der saa skeptisk paa Bevægelsen, vilde stemme Arbejderne imod Resolutionerne, men „Finerskjærer Frederiksen“, der ogsaa kom tilstede her og i Førstningen hilstes med Uvilje, fik Forsamlingen helt med. Ogsaa denne Forsamling har da stillet sit Kontingent til det mægtige Tog, der Dagen efter med Kommunalbestyrelsen i Spidsen drog fra Gammel Torv til Kristiansborg, og overfor hvis Talsmænd Frederik VII erklærede, at det gamle Ministerium alt var opløst.

Jubelen herover var grænseløs. Men Alt kunde ikke gaa op i Jubel. Samme Dag vedtoges det i et Møde paa Universitetet, at den slesvig-holstenske Deputation, som Dagen efter vilde komme med Dampskibet fra Kiel, skulde staa under den danske Nationalæres Beskyttelse. Det var Studenterne, der vedtog det, men det blev „Finerskjærer Frederiksen“, der i væsentlig Grad hjalp med til at gennemføre Beslutningen, da en opbragt Mængde den 22 Marts var samlet paa Kongens Nytorv udenfor Hote d'Angleterre, hvor Deputationen var tagen ind, Dhrr. Kammerherre Neergaard til Oevelgönne, Etatsraad Engel, Advokaterne

Claussen og Güllich samt Redaktør og Jernbanedirektør Thomas Ohlshausen; særlig den Sidste var det, at Vreden samlede sig om; ti han havde i Rendsborg haanet det danske Folk som et dovent, dvasket og usammenhængende Folk. Om hvad der skete, skriver Frederiksen selv saaledes:

„En stor Mængde Mennesker havde samlet sig paa Kongens Nytorv; der fortaltes, at de Deputerede vilde snige sig bort og at et Par af dem alt vare borte. Jeg gik over til Hotel d'Angleterre, hvor de boede, hele Gaarden var fuld af Folk og Stemningen meget ophidset. Jeg opfordrede en civilklædt, mig ubekjendt Officer at følge med op til Deputationen for at erfare, om den endnu samlet var tilstede. De præsenterede sig alle fem. Jeg advarede dem mod at flygte. Da jeg kom ned i Gaarden, meddelte jeg Forsamlingen dette og opfordrede til Ro. Consul [Alfred] Hage kom nu hen til mig og bad mig bringe Deputationen hjem i hans private Bolig for at være i Sikkerhed mod personlig Molest. Jeg gik atter op til Slesvig-Holstenerne og gjorde dem dette Tilbud, hvilket de ikke syntes om. Jeg svarede, at det beroede paa dem selv at modtage eller forkaste Tilbudet, og tilføiede, at de ingenlunde vare i Sikkerhed i Hotellet, da Stemningen i Byen var ophidset og irriteret imod dem. Etatsraad Francke var hos dem, hvorfor jeg tilføjede, at da jeg var dem ubekjendt, kunde Etatsraaden give dem Oplysning om, hvem jeg var, og gav dem $\frac{1}{4}$ Times Betænkningstid. Næppe var 5 Minutter gaaede, før en Opvarter kom og bad mig komme ind igjen. Da jeg traadte ind, stod de alle op, og en af dem svarede: „Vi ere beredte at følge.“ — „Godt, behag at vente, til jeg kommer igjen.“ — Udenfor var Corridor og Trapper ligesom hele Gaarden fulde af Folk. Jeg meddelte det Passerede og opfordrede de tilstedeværende Borgere og Studenter at danne en Escorte. I et Nu havde omtrent 50 Personer stillet sig [til Raadighed] med et hvidt Tørklæde om venstre Arm til Kjendetegn. Jeg inviterede nu de Deputerede at komme ned. En ad Gangen modtoges de af denne Garde, der sex Mand i Geledet tog en [Slesvig-]Holstener i Midten. Ved Synet af de Første begyndte Enkelte i Mængden at raabe og larme. Et kraftigt

udraabt „Stille“ bragte strax Taushed, der ikke blev afbrudt paa Veien. Under denne eiendommelige Taushed og Stilhed, der lignede et Ligtog, og som synlig imponerede de Deputerede, bragtes de gjennem Gothersgade til Hages Bolig i Kronprindsesse-gade. Ligblege af Angst fremstammede nogle af dem en Tak.“

Der er ingen Tvivl om, at Frederiksen har gjort Indtryk. Med sin høje og slanke Skikkelse, med sit kraftige og skarpt skaarne Ansigt, og med sit determinerede Væsen. Augsburgers Allgemeine Zeitung veed da ogsaa at berette, at han „bei Anwesenheit unserer ständischen Deputation in Kopenhagen bewährte eine sehr grosze Energie um den aufgebrachten Pöbel von Excessen zurückzuhalten.“ Allerede dette kunde jo være tilstrækkeligt for den paagjældende Brevskriver til at betragte Frederiksen som Diktator i Kjøbenhavn, men naar han tillige præsenterer ham „neben einem Büchsenmacher Christensen“ som „Führer der Volksversammlung im Hippodrom“, da spiller her det Faktum med, at der samme Dags Aften blev holdt et Møde i Hippodromen, for hvilket „Finerskjærer Frederiksen“ var Dirigent, og ved hvilket Bøsemager Georg Christensen under Tilslutning talte for, at Kjøbenhavns Borgervæbning skulde omdannes til en Nationalgarde.

Frederiksen er herefter med overalt. Han bliver Medlem af Bestyrelsen for „Kjøbenhavns Væbningssamfund“, der senere paa Aaret (i September) offentliggjør et Forslag, hvorefter Væbningens Medlemmer skulde have Ret til frit at vælge deres Officerer, og han bliver (i April) Medlem af den Komite, der skal arbejde for friere Valg, den senere saa kaldte permanente Valgkomite, der faar særlig travlt, da Tiden nærmer sig for Valgene til den grundlovgivende Rigsforsamling. I den Anledning blev der holdt offentlige Møder den 14 og 16 August i Hippodromen, det første dirigeredes af Balthazar Christensen, det andet af Frederiksen. Det gjaldt om at fastslaa et fuldstændigt Valgprogram. Men paa disse Møder viste det sig, at Frihedspartiets forskellige Bestanddele ikke kunde forliges indenfor det samme Program. Demokraterne og de Nationale maatte skilles, d. e. Folkene fra Hippodromen og Folkene fra Universitetets Solenni-

tetssal. Allerede forinden var Dr. med. S. J. Ballin udtraadt af Valgkomiteen, den 16 Avgust meldte Ploug og Frederiksen sig ud, Frederiksen efter bl. A. forgjæves at have kæmpet for, at Lavsvæsenets Afskaffelse og Næringsfrihedens Indførelse skulde optages paa Programmet. Komiteen var kort forinden bleven supleret bl. A. med Cand. jur. C. Alberti, Overretsprokurator Balthazar Christensen og Redaktør J. A. Hansen, lutter rene demokratiske Elementer, overfor hvilke Frederiksen efter hele sin Natur blev mere og mere national.

Nu var der Krig mellem „Hippodromedarerne“ og „Solenniterne“, og det fik Frederiksen at føle. I Sally B. Salomons Skillingsblad „Nyeste Postefterretninger“ blev han oftere haardt medtagen, fordi han havde sluttet sig til det „mod Demokratiet reagerende saa kaldte liberale Parti“, og i Numeret for 1 September, hvori der berettes, at „den doktrinær liberale Clique“ Aftenen før havde holdt „sit første hemmelige Møde for lukkede Døre i Universitetsbygningen“, hedder det: „Af Arbejderstanden bemærkedes ingen Anden end Hr. Finerskjærer Frederiksen, der rigelig opvartede den udsøgte Forsamling med hine velkrydrede Taler, som han ikke kunde faa afsat i Hippodromen, da Ingen gad høre dem. Der have Dhrr. Clausen og Schow gjort en god Acquisition; vi ønske dem ret af Hjærtet til Lykke dermed: Prosit die Mahlzeit.“ Der blev ikke taget blidt paa ham, men derfor gik han lige støt den Vej, han efter sin nu helt klare ideal-nationale Overbevisning mente at maatte gaa, og han indtog paa en vis Maade en fremragende Stilling, da han paa Møderne i Anledning af Valgene til Rigsforsamlingen stod som Marts-Bevægelsens d. v. s. den nye Tids næsten officielle Opponent mod Bæreren af det gamle System, den forrige Gehejmestatsminister A. S. Ørsted, der søgte Valg. Først var der Prøvevalgsmødet den 25 September i Rosenborgs Brøndsals, men saa kom den 5 Oktober selve Valgmødet, „der skulde give en Kjendelse for, hvorvidt hin store Bevægelse, der som et Pulsslag gik gjennem alt Folket, var Udbrud af en sand og dyb Trang efter ret tilgavns at ryste Absolutismens forhadte Aag af Skuldrene“ eller kun „en let forsvindende Boble“. Paa dette Møde talte

Frederiksen efter „Fædrelandets“ Referat mod Ørsted i „et smukt og ofte begejstret Foredrag“; bl. A. bebrejdede han ham den ældre Regerings Politik med Hensyn til Slesvig og foreholdt ham særlig dens Optræden mod Peter Hiort Lorenzen, da han den 11 November 1842 havde talt Dansk i den slesvigske Stænderforsamling. Om den Hensynsfuldhed, Oppositionen fra hans Side blev ført med, ligger der forøvrigt et Vidnesbyrd i, hvad Frederiksen med synlig Glæde har nedskrevet om dette Møde: „Etatsraad Th. Suhr, der arbejdede for Ørsteds Valg, kom hen til mig og komplimenterede mig for den Maade, hvorpaa jeg havde behandlet Ørsted, ved altid at vise ham personlig Hensyn og udelukkende angribe hans offentlige Færd.“

Som bekjendt blev Ørsted valgt, endog med et overvældende Flertal. Han fik 563 Stemmer imod 206, der faldt paa Modkandidaten, Skoledirektør V. A. Borgen. I Oktober 1848 blev ikke Alt set med de samme Øjne som i Marts, og saa var Frederiksen i alt Fald paa eet Punkt mindre egnet til at samle de kjøbenhavnske Borgere i denne Kamp. Han var Talsmand for Næringsfriheden, som de kjøbenhavnske Næringsdrivende i høj Grad frygtede. „Haandværkerforeningen i Kjøbenhavn“, der efter sine Love, kun kunde optage Haandværkere, „som efter aflagt Prøve havde vundet Mesterret“, og derfor, i 1846, havde vraget Frederiksen som Medlem, havde sat A. S. Ørsted paa sin Valgliste, og i „Flyveposten“ for den 4 Oktober opfordrede „En Haandværker“ sine Standsfæller til at stemme paa Ørsted som Folkets sindige Ven, der vilde modarbejde Anarki og vilde forsvare Haandværkerstanden mod den ødelæggende ubundne Næringsfrihed, som det var Ministerpartiets Hensigt at gennemføre. Frederiksen ligesom mistænkeliggjøres herved, han stod jo paa Ministerpartiets Side. Men var der En, der ikke klyngede sig til Magten og ikke saa paa personlig Fordel, var det ham. Han havde ikke et Øjeblik ladet sig friste til selv at søge Valg, han afslog kort efter et direkte Tilbud om at blive kongevalgt Medlem af Rigsforsamlingen, ja han lod sig end ikke stanse i, hvad han troede rigtigt, af personlige Venskabsforhold. Ved et Prøvevalg i Kasino den 3 Oktober, ved hvilket Professor C. N. David,

der stillede sig mod Tømmermester H. H. Kayser, skjøndt indbudt ikke kom tilstede, advarede Frederiksen — efter „Fædrelandet“ — i et livligt Foredrag Vælgerne mod paa Valgdagen at lade sig henrive af Professorens Talegaver og dialektiske Færdighed!

Men hvorledes var det muligt, at Frederiksen, om hvis vanskelige økonomiske Forhold vi have hørt, paa denne Maade kunde deltage i det offentlige Liv. Det skyldtes Tschernings Velvilje. Da Tscherning den 22 Marts blev Krigsminister, forestod han for Handelshuset Puggaard & Hage Ombygningen af dets store Ejendom i Torvegaden ved Knippelsbro. Det Arbejde maatte han opgive, men efter hans Forslag blev dets Fortsættelse betroet Frederiksen, og Tscherning gjorde Mere endnu. Vi kunne læse det i Sally B. Salomons „Nyeste Postefterretninger“. I Numeret for den 4 November 1848 staar der: „Finerskjærer Frederiksen, som afløste vor Krigsminister som Inspektør ved den Bygning, D'hr. Puggaard opføre paa Christianshavn, er nu bleven udnævnt til, tro vi, Magasinforvalter ved Castellet.“ Og Efterretningen var rigtig. Selve den nævnte Stilling var ikke betydelig, men den var ogsaa kun tænkt som en Gjennemgangsstilling. Tscherning vilde have Frederiksen til Raadighed ved den Reform af Hærens Intendanturvæsen, som han tilsigtede. Men heraf — blev der Intet. Endnu i samme Maaned afgik Tscherning som Krigsminister, og den Mand, der blev hans Efterfølger, fortsatte ikke de paagjældende Planer.

Saa sad Frederiksen da, ikke helt med sin gode Vilje, som en mindre Bestillingsmand. Lønnen var ikke stor, hvorfor han ogsaa søgte andet Arbejde. Han organiserede saaledes det Varelotteri, som den ovenfor nævnte Grosserer Sommer den 30 Juli 1851 under Navnet „Den kjøbenhavnske Forening til Industriens Fremme“ fik Bevilling paa. Forholdene trykkede altsaa paa forskjellig Maade, men derfor opgav Frederiksen ikke sine politiske Interesser. Han var alt Andet end tilfreds med Helstats-Ministerierne Bluhme (1852) og Ørsted (1853), og da Marine-ministeren i det første af dem, Kommandørkaptajn Sten Bille, i August 1852 søgte Valg til Folketinget, var Frederiksen mellem

Indbyderne til et Vælgermøde, for hvilket han blev Dirigent. Paa dette Møde, skriver „Fædrelandet“, indlod han sig, „paa det især i store Forsamlinger vovelige Foretagende af en Dirigent selv at interpellere“. Men een Gang begyndt at deltage i Diskussionen blev han ved dermed paa en saadan Maade, at Mødet efter „Fædrelandets“ Mening endte „interessant“. Bladet takker ham for, at han fik fremdraget en af højtstaaende Officerer iværksat mislig Valgagitation til Fordel for Ministeren. Men selvfølgelig gavnede han sig ikke herved som Forvalter i Kastellet; i April 1854 fik han, under Ministeriet Ørsted, sin Afsked fra 1 Juli s. A. at regne.

Nu stod han paany ledig paa Torvet, og han var derfor strax rede, da Interessenterne i den saa kaldte Lillemølle paa Kristianshavns Vold opfordrede ham til at etablere en Dampmølle for dem i en Ejendom nedenfor Volden. Stillingen her blev dog ikke af Varighed, og 1855 oprettede han da en mindre Møbelhandel. Men Møbelhandler Frederiksen interesserede sig lige saa meget for offentlige Anliggender som Finerskjærer Frederiksen og Forvalter Frederiksen. Han blev Formand i Bestyrelsen for det i Lille Regnegade grundlagte Dampkjøkken, da Stifteren Julius Hellmann trak sig tilbage; han kæmpede her en forgjæves Kamp for at holde det oven Vande. Og saa virkede han desuden med stor Kraft for, at Næringsloven af 1857 blev gennemført.

Da Overretsassessor Otto Müllers Forslag til en frisindet Næringslov udkom, var Frederiksen ivrig for, at Industriforeningen skulde støtte det. Han blev Medlem af et i den Anledning nedsat Udvalg, hvis Betænkning, der paa sine Punkter næsten gik videre end Forslaget, vedtoges af Foreningens Bestyrelse. Men Frederiksen slog sig ikke til Ro hermed. Da Haandværkerforeningen i November 1857 sendte en Deputation til Frederik VII, der opholdt sig paa Frederiksborg, for at fraraade Næringslovens Sanktion, og yderligere paatænkte en Massehenvendelse til ham, fik han i flyvende Fart en Adresse i Stand i modsat Retning, fik talrige Underskrifter paa den og overrakte den i Spidsen for en Deputation (Kammerherre Fr. Feddersen, Bager Troels Marstrand,

Universitets-Instrumentmager C. Nyrop og Skræder N. Nørholm) den 27 December ved en Avdiens paa Frederiksborg. Kongen tog imod den med Velvilje, og to Dage efter sanktionerede han Loven.

Dette var en Begivenhed i Frederiksens Liv. Han saa nu Noget gennemført, der i Aaringer havde ligget ham paa Sinde. Trods det Uregelmæssige, det Springende, det tilsyneladende helt Usammenhængende i hans stærkt skiftende Virksomheder, gaar der dog sikkert ligesom en rød Traad igjennem det Hele. Han er i Virkeligheden stærkt knyttet til den Stand, han tilhører, den industridrivende Stand, Haandværkerstanden. Han vil absolut hjælpe den. Han vil hæve den. Men det kan efter hans Mening kun ske ved at den frigjøres for de snærende Baand, han selv havde følt, at den holdtes nede ved, imod hvilke han selv havde søgt at arbejde sig frem. Fjenden er de bundne Lav, og derfor er han den uforsonlige Modstander af det forældede Lavsvæsen. Men ved Siden heraf ser han godt, at det ikke er tilstrækkeligt blot at skaffe Frihed, dertil havde han selv for stærkt følt Trykket af manglende Kundskaber og manglende Midler. Det kan da ogsaa paavises, at han i begge disse Retninger har søgt at gjøre hvad han formaaede. I nogle efterladte Optegnelser skriver han: „Det var væsentlig efter min Tilskyndelse, at daværende Snedker Lasenius Kramp fik dannet det tekniske Selskab og Skole“ (1843), og sikkert er det ogsaa, at han under vanskelige Forhold trofast stod ved denne sin Vens Side som et meget aktivt Medlem af Bestyrelsen for det tekniske Institut. Han forlod det først i 1859, da Haandværkerforeningens Indflydelse her blev ham for stor; den Indflydelse var nemlig altid fjendtlig mod Næringsfrihedens ihærdige Talsmand. — Og nu Haandværkerstandens økonomiske Stilling. I saa Henseende kan der peges paa Oprettelsen af Kjøbenhavns private Laanebank i 1854. Paa en Tid, da Nationalbanken var det eneste Pengeinstitut i Kjøbenhavn, var det en Bedrift at faa et saadant Institut i Stand, og han fik det. Han skriver herom: „Jeg formaaede flere bekjendte Mænd til at være Medindbydere og skrev Udkast til Statutterne“. Ser man dem efter, staar der i § 2, at Bankens Formaal er, „at gjøre

Udlaan til Haandværkere og andre Næringsdrivende mod antagelig Sikkerhed og muligst billig Rente“. Der er ingen Tvivl om, at han herved har gavnet mangan Haandværker og Industridrivende.

Det ovenstaaende Citat af hvad Frederiksen skrev om Laanebanken fortsættes forøvrigt saaledes: „Da Aktieselskabet var konstitueret, tilbød man mig Direktørposten, som jeg — desto værre — ikke kunde modtage dengang“, han var paa den Tid engageret af Lillømøllens Interessentskab. Men dog vilde Skjæbnen, at han skulde blive Bankdirektør. I Bestyrelsen for Kjøbenhavns Dampkøkken traf han sammen med Kommerceraad J. W. Heyman, der omgikkes med Tanken om at faa oprettet en ny Laanekasse for Haandværkere. Frederiksen fik Indflydelse paa hans Hensigter i saa Henseende, og i 1862 startedes da Industribanken med Frederiksen som Direktør. Banken skulde „lette Adgangen for de Industridrivende, navnlig Haandværkerne, til at paabegynde, fortsætte eller udvide en gavnlige Virksomhed“. Og nu kom der lykkelige Aar for Bankens Direktør. Virksomheden trivedes godt. Bankens Aktiekapital der i 1862 kun udgjorde 30,000 Rd., voxede efterhaanden, til den i 1871 udgjorde 500,000 Rd., og Udbyttet, den gav, var jævnt stigende fra $5\frac{1}{3}$ pCt. til $6\frac{1}{2}$ pCt. Frederiksen indtog nu en Stilling, hvad der bl. A. viste sig, da den nordiske Udstilling i Kjøbenhavn 1872 forberedtes. Han blev et betydende Medlem af Bestyrelsen for det Aktieselskab, der skulde opføre en Bygning til Brug for Udstillingen, Industriforeningens nuværende Ejendom paa Vesterbrogade.

Og da Udstillingen var forbi, fik han dannet endnu et Aktieselskab, „Basaren for Industri og Kunst“, der fik Lokale i Bygningen og skulde „lette Afsætningen af Industriens og Kunstens Frembringelser“. Det var en gammel Tanke hos ham, der herved blev virkeliggjort. I Industribankens Statuter havde han bl. A. faaet indført, at naar Forholdene gjorde det muligt, skulde den „oprette et større Udsalgssted — Basar — for færdige Frembringelser, paa hvilke ved Indleveringen vil blive givet Forskud“, men Banken fik aldrig Lejlighed til at faa Tanken realiseret. Nu naaede han det ved et selvstændigt Aktieselskab, hvis Virksomhed dog vandt saa ringe Tilslutning, at det allerede blev

opløst i 1874, hvad der var ham alt Andet end behageligt. Han havde haabet herved at have kunnet gavne, navnlig den lille Industri.

Nu kastede han sig med dobbelt Iver over sin Bankvirksomhed. Der var paa denne Tid en næsten ufattelig Grøde i Danmarks økonomiske Udvikling. Der stiftedes industridrivende Aktieselskaber som ingensinde før med store Aktiekapitaler, og Industribanken maatte nødvendigvis følge med. I 1873 fordobledes da dens Aktiekapital, den blev nu paa een Million Rigsdaler, og fra tidligere at have hjulpet „navnlig Haandværkerne“, skulde den nu ogsaa gjøre storindustrielle Forretninger. Men Resultatet heraf blev, at Banken ved Slutningen af 1876 havde tilsat Halvdelen af sin Kapital. Det Røre, som herved opstod, foranledigede Frederiksen til strax at søge sin Afsked, hvorpaa det kom til en bevæget Generalforsamling den 27 Februar 1877, i hvis Forhandling han deltog. „Den 1ste Marts 1877 forlod jeg Banken“, skriver han, „efter i 15 Aar at have været dens Leder og med Bevidstheden om efter yderste Evne at have varetaget dens Tarv“. Det havde han ogsaa, og Alt vilde sikkert stadig være gaaet godt, hvis den var bleven ved de smaa Industriforhold, ved Haandværkerforholdene. Dem havde han Hjærte for, dem havde han selv gennemlevet, dem forstod han.

Saa levede han derefter sine sidste Aar som Privatmand i Kjøbenhavn, idet han stadig trofast deltog i Industriforeningens Arbejder. Den lykønskede ham da ogsaa, da han den 10 Maj 1890 fyldte 80 Aar. Men allerede Aaret efter, den 12 Februar 1891 lukkede han sine Øjne.

Indtil det Sidste var han rask og stærk; som altid selvsikker i sine Meninger, som han gjerne og omstændeligt udviklede; stadig frisindet paa en vis gammeldags, ridderlig Maade, men fremfor Alt i enhver Henseende dansk. Da hans ene Principal i Paris var bleven dræbt ved Fieschis Attentat og den anden tilbød ham Ledelsen af et Dekupør-Værksted for senere at blive Medindehaver af den samlede Forretning, havde han, som ovenfor antydet, afslaaet Tilbudet. Han vilde ikke bindes i Paris, han vilde hjem igjen til Danmark. Det samme var Grundtonen, da

han kort efter forlovede sig dernede; hans Forlovede maatte ikke fortrænge hans Fædreland. Og paa lignende Maade stillede han sig, da der omtrent tredive Aar efter tilfaldt hans anden Hustru en stor fransk Arv, hvorimellem et Vinbjerg ved Bordeaux. Trods fremkommende Ønsker i modsat Retning kunde Vinbjerget ikke drage ham til sig. Det blev solgt, og han forblev med sin Familie i Danmark. Til det Sidste stod han saaledes, at det for Enhver, der kjendte ham, faldt saa naturligt, at han med sin sangvinske Karakter, sit levende Frisind og sine stærke nationale Følelser havde været med at spille en Rolle i 1848. Han stod som en Type fra det Aar, da Danmark blev frit og dansk.

•